

JEUGDZORG

Hoe pak je de draad weer op na een traumatische uithuisplaatsing?

Uithuisplaatsing is het allerlaatste middel.

Foto: Shutterstock

Jeugdzorg

Rosalie Mulder

De jeugdzorg wil zo min mogelijk uithuisplaatsingen uitvoeren. Zo moet er begin 2023 een vernieuwde richtlijn komen met onder andere bredere aandacht voor het voorkomen van uithuisplaatsingen, en meer focus op het samen beslissen met ouder en kind. Hoe gaat het in de praktijk? Het *Friesch Dagblad* loopt een dag mee met Friese jeugdbeschermers Evelyn en Froukje en spreekt met cliënte Naomi.

Uithuisplaatsingen komen pas als allerlaatste maatregel in beeld: soms als jarenlange hulpverlening niet heeft geholpen. „De weg ernaartoe vergt heel veel overleg en afwegingen”, vertellen Evelyn en Froukje. „En ik moet er ook zelf achter staan, anders kan ik het niet uitvoeren.”

Een kind uit huis plaatsen, zou niet nodig moeten zijn. Zo is er meer expertise bij de hulpverlening (het gebiedsteam of een zorgaanbieder) om langer thuis te kunnen blijven, vertellen de jeugdbeschermers. „Dat is ook goed. Het is een heel ingrijpende maatregel.”

Maar die hulpverlening heeft te maken met lange wachtlijsten. „Gezinnen moeten dan lang wachten, dat is wel schrijnend”, ervaart Froukje. „De zorgen over de situatie thuis lopen in de tussentijd verder op. Ouders hebben het ook niet makkelijk en dat doen ze uit onmacht.”

Zorgaanbieders hebben niet alleen wachtlijsten, maar zijn ook duur. De jeugdbeschermers moeten soms bij gemeenten onderhandelen over (de kosten van) de nodige hulppakketten, en daar gaat ook weer tijd overheen. Ook hier is het de stroperigheid dat frustrleert, zeggen de jeugdbeschermers.

Door die wachtlijsten en het gebrek aan passende hulp maken de jeugdbeschermers wel eens mee dat een kind toch tijdelijk uit huis wordt geplaatst, of dat er een maatregel wordt opgelegd die niet helemaal toereikend is. „Ik zit soms met de handen in het haar wat ik moet doen om te zorgen dat een kind thuis kan blijven”, zegt Froukje.

Jeugdbeschermers horen bij uithuisplaatsingen vaak dat mensen het óf te gemakkelijk vinden gebeuren, óf dat het juist te lang duurt. „Zelf heb ik wel eens getwijfeld of het in sommige gevallen te lang heeft geduurd en of dat wel goed was”, vertelt Froukje. „En ik ben ook de laatste die zal zeggen dat een kind niet meer terug mag. Maar daarvoor heb ik wel de ouder nodig.”

Samen een plan maken

Een kind kan uit huis geplaatst worden met een ‘normale’ rechtsgang, of via een spoedaanvraag. Die laatste categorie komt alleen voor bij acuut gevaar van een kind. Bij spoeduisplaatsingen zijn de ouders van tevoren niet op de hoogte, anders wel. Een spoedzaak kan bijvoorbeeld binnenkomen via een melding van een ziekenhuis, als er een baby van verslaafde ouders is geboren met cocaïne in het bloed. „Een baby van nog geen uur oud in een Maxi-Cosi uit het ziekenhuis halen, doe je niet zomaar”, vertelt Evelyn.

„Als je wel weet dat het eraan komt, dan kunnen we bijvoorbeeld samen vast naar de pleegouders gaan”, zegt Froukje. „Het is aan ons om te zorgen dat we samen met de ouders een plan maken hoe we dit gaan uitvoeren. Dat is altijd beter voor het kind. Ik wil niet op een maandag om 9 uur ’s ochtends onverwacht een kind komen ophalen.”

Maar samen een plan maken, gaat wel moeilijk als de ouders boos zijn. Bij woede of agressie stapt Froukje zelf aan de kant, vertelt ze. „Ik heb eens een uithuisplaatsing aangevraagd voor een enorm verwaarloosd kind. Hulpverlening was twee jaar lang niet gelukt. Het kind kreeg geen gezond eten, had geen gezond slaapritme, kwam veel niet op school en had een erg slecht gebit. De moeder was ontzettend boos, en dat begrijp ik. Ze heeft me lang vermeden, en dat begrijp ik ook. Pas na maanden heeft ze me weer voor het eerst aangekeken en mocht ik op bezoek komen.”

Niet zwart-wit

Dat een uithuisplaatsing enorm ingrijpend kan zijn, weet Naomi (begin 40) als geen ander. Ze is moeder van drie kinderen, en op dit moment een van de cliënten van het Regiecentrum.

Naomi heeft meerdere afhankelijkheidsrelaties gehad, waarin sprake was van fysiek en psychisch geweld. Zo’n tien jaar geleden kwam ze voor het eerst in aanraking met jeugdbescherming, toen ze zwanger was van haar tweede kind. Haar baby werd een paar maanden na de geboorte voor een halfjaar uit huis gehaald via een spoedaanvraag van het kinderdagverblijf.

„Het kwam opeens vanuit het niks. Ik mocht nog een knuffel geven, maar dat wilde ik niet, ik neem toch immers helemaal geen afscheid?”, vertelt Naomi. „Ik vond het erg pittig. Ik voelde me in de steek gelaten.”

Inmiddels snapt ze de beslissing wel. „Ik had geen vaste woon- of verblijfplaats en ik moest wel eens 's nachts vluchten, omdat ik te maken had met geweld en stalking”, zegt Naomi. „Het is je moederinstinct: je denkt op dat moment dat je wel het beste voor je kind doet en dat het veilig is.”

Haar oudste kind woont niet meer bij haar. Haar baby kwam wel weer thuis, waarna ze onder toezicht werd gesteld. „En toen ging de knop om”, weet Naomi nog. In deze periode verhuisde ze vanuit elders in het land naar Fryslân. Een gezinsvoogd was even wennen, maar het ging goed. Na een paar jaar vertrok jeugdbescherming.

Veilig hekje

Vorig jaar ging het toch mis. Ze kwam terecht in een blijf-van-mijn-lijfhuis en zocht weer hulp van de jeugdbescherming. Uit haarzelf. „Het ging niet meer goed. Ik heb gevraagd of ik het veilige hekje terug kon krijgen, waarin ik samen met een gezinsvoogd beslissingen kan maken”, vertelt Naomi. Met hulp van haar nieuwe gezinsvoogd volgt ze nu een behandeltraject bij Fier, het landelijk expertise- en behandelcentrum op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Ondanks de fijne ervaringen met een gezinsvoogd, zat er nog wel angst bij Naomi. De spoedhuisplaatsing was traumatisch geweest. „Ik had nog steeds altijd de angst dat ze mijn kinderen zouden afpakken”, zegt Naomi. „Ik durfde het bijvoorbeeld niet te zeggen als ik mijn ex rond de feestdagen miste of dat mijn kind een tekening van de vader had gemaakt. Ik dacht dan: straks besluiten ze mijn kinderen uit huis te plaatsen. Dat was echt mijn ergste scenario.”

Maar dat gebeurde niet. Naomi besloot eerlijk aan de gezinsvoogd te vertellen dat ze bang was voor een uithuisplaatsing. En haar gezinsvoogd bleek te begrijpen wat afhankelijkheidsrelaties inhouden – zo is het helemaal niet raar dat je je ex ondanks alles toch af en toe kunt missen. „Ze verzekerde me er toen van dat ze mijn kinderen nooit zo maar uit huis zou plaatsen. We zouden samen bespreken wat goed is voor de kinderen en ze gaf me duidelijke lijnen”, vertelt Naomi. Vele gesprekken over deze angst volgden.

„Niet elke ouder staat open voor hulp van de jeugdbescherming, maar ik wel. Ik heb ook wel echt geleerd: jeugdbescherming wil als laatste een kind uit huis plaatsen, want dat is voor iedereen traumatisch.”

Moeite met hechting

Bij Fier krijgt ze eindelijk de juiste hulp. Het eerste jeugdbeschermingstraject bleek onvolledig: dat was gericht op de opvoeding in plaats van traumaverwerking. Maar nu kunnen Naomi en haar kinderen beginnen met het verwerken van hun trauma's uit haar vroegere relaties. En ook die van de uithuisplaatsing. „Ik heb nog steeds moeite met me hechten aan mijn kind dat na een paar maanden uit huis werd geplaatst. Ik heb een halfjaar van de ontwikkeling van mijn baby gemist. Ik knuffel mijn jongste kind, dat nooit uit huis is geplaatst, vaker dan mijn middelste”, vertelt Naomi.

Naomi zegt nog een lange weg te gaan te hebben, maar ze is dankbaar voor waar ze nu staat. „Het wordt tijd dat ik het ga verwerken. Ik gun mijn kinderen een sterke moeder”, vertelt ze. „Tuurlijk was ik de eerste keer hartstikke boos op de jeugdbescherming, maar nu ervaar ik het echt als een veilig hekje. Ik kan mijn gezinsvoogd altijd bellen en ik kan alles zeggen. Je moet het zien als een samenwerking, niet als een bemoeienis.”

Wegens privacy- en veiligheidsredenen zijn Evelyn, Froukje en Naomi gefingeerde namen. Hun echte namen zijn bekend bij de redactie. Dit is het tweede en laatste artikel over jeugdbescherming in Fryslân